

KORKEAKOULUOPISKELIJOIDEN KOETUT OPPIMISVAIKEUDET JA NIIDEN YHTEYS ELÄMÄN ERI OSA-ALUEISIIN

Johdanto

Erilaiset oppimisvaikeudet on arvioitu yhdeksi yleisimmäksi toimintarajotteeksi korkea-asteen opiskelijoilla (esim. Pino & Mortari 2014). Erilaiset opiskelu- ja oppimisvaikeudet ovat nuorten aikuisten keskuudessa melko yleisiä. Terveys 2000 -aineistossa koulunkäyntivaikeuksia koki 16 prosenttia 18–29-vuotiaista (Lavikainen ym. 2006). Vaikeuksien taustalla voi olla oppimisvaikeuksia, kuten lukemis-, kirjoittamis- ja laskeutumiskyvyn häiriöitä.

Korkea-asteen opinnoissa korostuvat laajan tietomäärän nopea ja sujuva omaksuminen sekä opiskelun itsenäisyys. Oppimisvaikeuksia kokevilla on usein vaikeuksia tiedon prosessoinnissa, muistiinpanojen kirjoittamisessa, esseiden kirjoittamisessa ja organisoinnissa (Pino & Mortari 2014). Myös vaikeudet itsesäätelytaidoissa, opintojen itsenäisessä suunnittelussa ja valintojen tekemisessä sekä ajanhallinnassa voivat tuottaa ongelmia opintojen etenemisessä (Kaartinen-Koutaniemi 2011, Lähteenoja 2010). Oppimisvaikeuksien vaikutukset voivat joskus jopa vahvistua aikuisiällä, kun aikuisuuden elämänpiirin vaatimukset kasvavat (de Beer ym. 2014, Korkeamäki 2011).

Oppimisvaikeuksia kokevilla on havaittu suurentunut riski erilaisiin mielenterveyden ongelmiin (Livingston ym. 2018). Myös koettun terveyden on havaittu olevan heikompi kuin muilla (Lavikainen ym. 2006, Wilson ym. 2009). Korkeakouluopiskelijoiden oppimis- ja opiskeluvaikeudet saattavat liittyä myös sosiaalisiin tilanteisiin (Pirttimaa ym. 2015). Opiskeluyhteisöihin kiinnittyminen saattaa vaikuttaa opiskelijan psyykkiseen hyvinvointiin kokonaisvaltaisesti (Korhonen 2017).

Vaikka korkeakoulujen saavutettavuutta ja esteettömyyttä on kehitetty, korkeakouluopiskelijoiden oppimisvaikeuksia ja koettuja oppimisen ongelmia ei ole juuri tutkittu. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella nais- ja miespuolisten korkeakouluopiskelijoiden kokemia oppimisvaikeuksia ja niiden yhteyttä psyykkiseen hyvinvointiin, muuhun terveyteen ja elintapoihin, opintojen etenemiseen, osallisuuden kokemuksiin sekä tuen saantiin. Tutkimus oli osa Vaikuttavaa tukea nuorten elämänpoluilla -hanketta. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuoda uutta tietoa korkeakouluopiskelijoiden opiskelussa kokemista vaikeuksista ja tukea opiskelijoiden ohjauksen ja tuen kehittämistä opiskelijalähtöisesti.

Tavoitteena oli selvittää:

- Millaisia koettuja ja todettuja oppimisvaikeuksia korkeakouluopiskelijoilla on? Kuinka suurella osalla oppimisvaikeuksia kokeneista oppimisvaikeus on todettu?
- Ovatko koetut oppimisvaikeudet yhteydessä psyykkiseen hyvinvointiin ja muuhun terveyteen sekä elintapoihin, opintojen etenemiseen ja osallisuuden kokemuksiin?
- Ovatko koetut oppimisvaikeudet yhteydessä tuen tarpeeseen ja saantiin?

Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksessa käytettiin kahta eri korkeakouluopiskelijoille suunnattua kyselyaineistoa vuodelta 2012: Opiskelijabarometriä sekä Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimusta. Tutkimusväestönä oli 20–29-vuotiaat korkeakouluopiskelijat. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus (KOTT) (Kunttu & Pesonen 2014) on YTHS:n toteuttama valtakunnallinen, perustutkintoa suorittaville korkeakouluopiskelijoille suunnattu terveystutkimus. KOTT käytti satunnaisotantaa, ja vastausprosentti oli 44. Vastaajista 3790 oli 20–29-vuotiaita. Opiskelijabarometri (Saari & Kettunen 2015) on Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiön (Otus) keräämä kyselyaineisto suomalaisten korkeakoulujen syksyllä 2012 läsnä oleville perustutkinto-opiskelijoille. Otos poimittiin ositetulla satunnaisotannalla oppilaitosten opiskelijarekistereistä. Kyselyn vastausprosentti oli 36. Vastaajista 1649 oli 20–29-vuotiaita.

Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimukseen vastanneet olivat hieman vanhempia ja opiskelivat useammin ammattikorkeakoulussa kuin Opiskelijabarometriin vastanneet. Naisia kyselyihin vastanneista oli 63–65 prosenttia. Aineistot saatiin käyttöön yhteiskunnallisesta tietoaarkistosta Ailasta.

KOTT:ssa *oppimisvaikeuksia* tarkasteltiin sekä koettuina että todettuina (liitetaulukko 1). Koettuja lukivaikeuksia kartoitettiin lyhennetyllä versiolla lukivaikeuden tunnistuslistasta (Adult Dyslexia Checklist; Vinegard 1994, ks. myös Korkeamäki ym. 2010a,

Nukari 2010). Oppimisvaikeuksia kokeneeksi määriteltiin, jos oli vähintään kolmessa väittämässä seitsemästä valinnut vastausvaihtoehdon usein tai enimmäkseen tai koko ajan. Väittämät olivat: vaikea muistaa lukemani tekstin sisältöä, lukeminen on epämiellyttävää, vaikea löytää olennaiset asiat tekstistä, vaikea ymmärtää lukemaani tekstiä, vieraiden sanojen lukeminen hankalaa, asioiden ilmaisu kirjallisesti hankalaa, teksteissäni on usein oikeinkirjoitusvirheitä. Todetuista oppimisvaikeuksista kysyttiin, onko vastaajalla psykologin, puheterapeutin, erityisopettajan tai lääkärin toteama oppimisvaikeus tai oppimiseen vaikuttava sairaus tai vamma. Todettu oppimisvaikeus oli, jos vastaajalla oli joko lukivaikeus, matematiikan oppimisvaikeus, hahmottamisen vaikeus tai tarkkaavaisuushäiriö. Molemmat muuttujat muodostettiin dikotomisena: ne, joilla oli oppimisvaikeuksia, ja ne, joilla ei ollut.

Opiskelijabarometrissa *oppimisvaikeuksia* kokeneeksi määriteltiin ne, jotka olivat vastanneet omaan alaan liittyvien kirjallisten töiden tekemisen tuottavan ongelmia tai oman alan kirjallisuuden lukemisen olevan vaikeaa melko usein, usein, aina tai lähes aina (liitetaulukko 2). Opiskelijabarometrissa ei kysytty todetuista oppimisvaikeuksista.

Tarkastelimme koettujen oppimisvaikeuksien mukaan seuraavia tekijöitä: psyykinen hyvinvointi, muu terveys ja elintavat, opintojen eteneminen, osallisuus, tuen saanti ja taustatekijät (liitetaulukot 1 & 2). Kutakin tekijää tarkastelimme molemmissa kyselyissä useiden eri dikotomisoitujen muuttujien avulla. KOTT:ssa käytössä oli standardoituja mittareita. Psyykkistä oireilua mitattiin GHQ-12-mittarilla (12-item General Health Questionnaire), jota käytetään yleisesti kyselytutkimuksissa psyykkisen kuormittuneisuuden mittarina (Toimia 2011–2014). Opiskelu-uupumusta mitattiin yhdeksän kysymystä käsittävällä mittarilla SBI-9 (Salme-la-Aro 2009). Alkoholinriskikäyttöä mitattiin Audit-kyselyllä (Allen ym. 1997, Reinert & Allen 2002). Lisäksi mukaan otettiin kyseessä olevista kyselyaineistoista kiinnostuksen kohteena olevia aihealueita tarkastelevia kysymyksiä (ks. tarkemmin liitetaulukot 1 & 2).

Oppimisvaikeuksien yleisyyden tarkaste-

lua varten laskimme koettujen ja todettujen oppimisvaikeuksien osuudet erikseen kullakin osa-alueella ja näistä osa-alueista muodostetulle yhdistelmämuuttujalle. Laskimme osuuksille myös 95 prosentin luottamusväli tilastollisen merkitsevyyden tarkastelua varten. Koettujen ja todettujen oppimisvaikeuksien suhdetta verrattiin KOTT:ssa oppimisvaikeuksista laskettujen yhdistelmämuuttujien avulla.

Koettujen oppimisvaikeuksien yhteyttä elämän eri osa-alueisiin tarkasteltiin laskeamalla osuudet ja 95 prosentin luottamusväli oppimisvaikeuksia kokeneille ja muille. Oppimisvaikeuksien mittarina käytimme dikotomisoituja yhdistelmämuuttujia koetuista oppimisvaikeuksista. Kaikki osuudet ikävakioitiin käyttäen vakioväestönä vuoden 2015 väestöä (Statfin 2016), joten eri aineistoista lasketut osuudet ovat vertailukelpoisia. Teimme kaikki tarkastelut erikseen miehille ja naisille.

Analyseissa käytettiin otospainoja. Aineistot on analysoitu erikseen ja niistä saatuja tuloksia verrattu toisiinsa. Analyysit tehtiin Stata 14.2 -tilasto-ohjelmalla.

Tulokset

Korkeakouluopiskelijoiden terveystieteissä (KOTT) 20–29-vuotiaista korkeakouluopiskelijoista oppimisvaikeuksia koki kaiken kaikkiaan 8 prosenttia naisista ja 6 prosenttia miehistä (taulukko 1). Oppimisvaikeuksia

mitattiin koetuista lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksista lasketulla yhdistelmämuuttujalla, jossa vähintään kolmessa oppimisvaikeuden osa-alueessa vastaaja oli valinnut vastausvaihtoehdot usein, enimmäkseen tai koko ajan. Eri osa-alueista naisilla yleisin (14 % vastanneista) oli vaikeuksia muistaa tekstin sisältöä usein tai enimmäkseen tai koko ajan. Sekä vieraiden sanojen lukemisen hankalaksi kokeneita että teksteissä usein oikeinkirjoitusvirheitä tekeviä oli kymmenen prosenttia. Miehillä tarkastelluista koetuista lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksista yleisimpiä olivat oikeinkirjoitusvirheiden esiintyvyys teksteissä (11 %), lukemisen epämiellyttävyys (10 %), asioiden kirjallisen ilmaisun hankaluus (10 %) sekä vaikeus muistaa tekstin sisältöä (9 %).

Todettuja oppimisvaikeuksia oli 4,4 prosentilla naisista ja 2,5 prosentilla miehistä. Vastaajalla oli tällöin todettu vähintään yksi seuraavista: lukivaikeus, matematiikan oppimisvaikeus, hahmottamisen vaikeus tai tarkkaavaisuushäiriö. Todetuista oppimisvaikeuksista selvästi yleisin oli lukivaikeus (naisilla 4,1 %, miehillä 2,3 %), muut vaikeudet olivat hyvin harvinaisia. Naisista 38 ja miehistä 56 prosentilla vaikeudet oli todettu alle 16-vuotiaana.

Oppimisvaikeus oli KOTT:ssa todettu 21 prosentilla niistä naisista ja 12 prosentilla niistä miehistä, joilla oli koettuja oppimisvaikeuksia, kun muilla osuus oli yhden prosentin luokkaa. Vastaavasti niillä, joilla oli

Taulukko 1. Koetut ja todetut oppimisvaikeudet (ikävakioitu osuus ja 95 %:n luottamusväli) 20–29-vuotiailla korkeakouluopiskelijoilla sukupuolen mukaan KOTT:ssa.

Koetut oppimisvaikeudet	Naiset		Miehet	
	%	(95 % lv)	%	(95 % lv)
Vaikea muistaa lukemani tekstin sisältöä	14	(12-15)	9	(7-11)
Lukeminen on epämiellyttävää	9	(8-10)	10	(9-12)
Vaikea löytää olennaiset asiat teksteistä	6	(5-7)	6	(4-7)
Vaikea ymmärtää lukemaani tekstiä	4	(4-5)	3	(2-4)
Vieraiden sanojen lukeminen hankalaa	10	(9-12)	6	(5-7)
Asioiden ilmaisu kirjallisesti hankalaa	8	(7-9)	10	(9-12)
Teksteissäni on oikeinkirjoitusvirheitä	10	(8-11)	11	(10-13)
Yhdistelmämuuttuja*	8	(7-9)	6	(5-8)
Todetut oppimisvaikeudet				
Lukivaikeus	4,1	(3,3-5,0)	2,3	(1,6-3,2)
Matematiikan oppimisvaikeus	0,1	(0,0-0,5)	0,1	(0,0-0,4)
Hahmottamisen vaikeus	0,2	(0,1-0,5)	0,1	(0,0-0,6)
Tarkkaavaisuushäiriö	0,3	(0,1-0,7)	0,3	(0,1-0,8)
Yhdistelmämuuttuja**	4,4	(3,6-5,4)	2,5	(1,8-3,4)
N	2401		1389	

*Vähintään kolmessa valinnut vastausvaihtoehdon usein tai enimmäkseen tai koko ajan

**Ainakin yksi seuraavista: lukivaikeus, matematiikan oppimisvaikeus, hahmottamisen vaikeus, tarkkaavaisuushäiriö

Taulukko 2. Koetut oppimisvaikeudet (ikävakioitu osuus ja 95 %:n luottamusväli) 20–29-vuotiailla korkeakouluopiskelijoilla sukupuolen mukaan Opiskelijabarometrissa.

Koetut oppimisvaikeudet	Naiset %	95 % Iv	Miehet %	95 % Iv
Oman alan kirjallisten töiden tekeminen tuottaa ongelmia	9	(7–11)	6	(4–8)
Oman alan kirjallisuuden lukeminen vaikeaa	4	(3–5)	5	(3–7)
Yhdistelmämuuttuja*	11	(9–13)	9	(7–12)
N	1073		576	

*Vähintään toisessa valinnut vastausvaihtoehdon melko usein, usein, aina tai lähes aina.

todettu oppimisvaikeus, naisista 62 prosenttia ja miehistä 54 prosenttia ilmoitti myös kokevansa oppimisvaikeuksia. Niillä, joilla todettuja oppimisvaikeuksia ei ollut, koettuja oppimisvaikeuksia oli 11 prosentilla.

Opiskelijabarometrissa koettuja oppimisvaikeuksia oli naisilla 11 ja miehillä 9 prosentilla (taulukko 2). Oppimisvaikeuksia kokeneet olivat vastanneet oman alan kirjallisten töiden tuottavan ongelmia ja/tai oman alan kirjallisuuden lukemisen olevan vaikeaa ainakin melko usein. Näistä osa-alueista kirjallisten töiden tekeminen tuotti ongelmia 9 prosentille naisista ja 6 prosentille miehistä. Oman alan kirjallisuuden lukeminen oli vaikeaa naisista 4 ja miehistä 5 prosentilla.

Oppimisvaikeuksia kokevilla naisilla oli enemmän sekä todettuja että koettuja ongelmia psyykkisessä hyvinvoinnissa kaikilla mittareilla mitattuna KOTT-aineistoissa (taulukko 3). Naisilla oppimisvaikeuksia kokevista todettuja mielenterveyden häiriöitä oli viidenneksellä ja psyykkistä oireilua (GHQ-12) peräti kahdella kolmasosalla. Miehillä psyykkistä oireilua oli oppimisvaikeuksia kokeneista puolella. Mielialaoireilua päivittäin viimeisten 30 vuorokauden aikana ja huonoa henkistä hyvinvointia oppimisvaikeuksia kokeneet raportoivat moninkertaisesti muihin verrattuna.

Koettu terveys oli oppimisvaikeuksia kokevilla muita yleisemmin huono, naisilla 30 ja miehillä 25 prosentilla. Myös huono fyysinen hyvinvointi oli yleisempää. Liikuntaa vähän harrastavia oli oppimisvaikeuksia kokevissa noin viidennes, tilastollisesti merkitsevästi enemmän kuin muissa. Koetuilla oppimisvaikeuksilla ei sen sijaan näyttäisi olevan yhteyttä alkoholin riskikäyttöön (Audit).

Opintomenestys oli odotettua heikompaa oppimisvaikeuksia kokeneista naisista yli kolmanneksella ja miehistä yli puolella. Lähes kolmanneksella oppimisvaikeuksia kokeneista oli selvästi kohonnut opiskelu-uupumus (SBI-9). Huonosti kuormituksesta palautuvia oli kolminkertaisesti oppimisvaikeuksia kokeneissa. Oppimisvaikeuksia raportoivat kokivat muita harvemmin opiskelevansa oikeaa alaa.

Osallisuuden kokemukset olivat oppimisvaikeuksia kokevilla muita harvinaisempia. Naisista puolet ja miehistä kolmannes koki kuuluvansa johonkin opiskeluun liittyvään ryhmään. Yhdeksällä prosentilla oppimisvaikeuksia kokeneista naisista ja 18 prosentilla miehistä ei ollut ketään, kenen kanssa keskustella. Suunnilleen yhtä usea koki usein olevansa yksinäinen. Lähes kolmasosaa oli kiusattu kouluaikana useita vuosia, kun muilla näin oli viidesosalla. Myös sosiaalinen hyvinvointi oli oppimisvaikeuksia kokevilla muita useammin heikkoa.

Oppimisvaikeuksia kokevat halusivat muita enemmän apua opiskelun ongelmiin ja opiskelutaitoihin. Heistä useampi kuin muista oli käynyt terveydenhoitajalla tai yleislääkärillä vähintään kaksi kertaa viimeisen 12 kuukauden aikana, sen sijaan erikoislääkärillä käymisessä ei ollut eroja. Myös psykologilla käyminen oli heillä yleisempää. He kokivat opiskelijaterveydenhuollossa muita useammin, etteivät olleet saaneet selvyttä huoliinsa eivätkä olleet tulleet kuulluksi.

Toimeentulonsa erittäin niukaksi ja epävarmaksi raportoi reilu kolmannes oppimisvaikeuksia kokevista naisista ja neljännes miehistä, selvästi useampi kuin muista. Sen sijaan perhesuhteissa ei näyttänyt olevan eroa.

Taulukko 3. Psyykinen hyvinvointi, terveys ja elintavat, opintojen eteneminen, osallisuus, tuen saanti ja taustatekijät (ikävakioitu osuus ja 95 %:n luottamusväli) koettujen oppimisvaikeuksien mukaan 20–29-vuotiailla naisilla ja miehillä, Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2012.

	Naiset Vaikeus		Ei vai- keutta %	95 % lv	Miehet Vai- keus		Ei vai- keutta %	95 % lv
	%	95 % lv			%	95 % lv		
Psyykinen hyvinvointi								
Todettu mielenterveyden häiriö	21	(15-28)	13	(11-14)	14	(8-23)	7	(6-9)
Mielialaoireilua päivittäin viim. 30 vrk	35	(28-42)	12	(10-13)	26	(17-37)	7	(5-8)
Psyykkistä oireilua (GHQ-12)	64	(57-71)	41	(39-43)	53	(42-64)	25	(22-27)
Huono henkinen hyvinvointi	27	(21-35)	9	(8-10)	26	(18-37)	7	(6-9)
Terveys ja elintavat								
Huono koettu terveys	30	(24-38)	16	(14-17)	25	(17-36)	13	(12-15)
Alkoholin riskikäyttö (Audit)	32	(25-39)	28	(26-30)	50	(39-61)	50	(47-52)
Hyötyliikuntaa alle 15 min/pv	11	(7-17)	6	(5-7)	21	(14-31)	11	(9-12)
Kuntoliikuntaa korkeintaan 3 krt/kk	30	(23-37)	21	(19-23)	26	(18-36)	22	(19-24)
Huono fyysinen hyvinvointi	17	(12-23)	5	(4-6)	21	(13-31)	5	(4-6)
Opintojen eteneminen								
Opintomenestys odotettua huonompi	36	(29-44)	18	(16-19)	55	(44-65)	24	(22-27)
Selvästi kohonnut opiskelu-uupumis- riski (SBI-9)	29	(22-36)	8	(7-9)	29	(20-40)	4	(3-6)
Palautuu kuormituksesta huonosti	30	(24-37)	12	(11-13)	22	(14-33)	8	(6-9)
Kokee opiskelevansa oikeaa alaa	57	(49-64)	70	(68-72)	53	(42-64)	69	(66-71)
Osallisuus								
Kuuluu johonkin opiskeluun liittyvään ryhmään	48	(41-56)	63	(61-65)	36	(26-47)	56	(53-59)
Ei ketään kenen kanssa keskustella	9	(6-15)	3	(2-4)	18	(11-28)	8	(7-10)
Kokee usein olevansa yksinäinen	12	(8-18)	4	(3-5)	17	(10-27)	4	(3-6)
Kiusattu kouluaikana useita vuosia	28	(22-35)	18	(16-19)	31	(22-42)	19	(17-21)
Huono sosiaalinen hyvinvointi	16	(11-22)	6	(5-8)	23	(15-33)	9	(7-11)
Tuen saanti								
Haluaisi apua opiskelun ongelmiin	29	(23-36)	14	(12-15)	29	(21-40)	11	(9-13)
Haluaisi apua opiskelutaitoihin	25	(19-32)	11	(10-12)	24	(16-34)	11	(9-12)
Käynyt terveydenhoitajalla	49	(42-57)	39	(37-41)	33	(24-44)	23	(20-25)
Käynyt yleislääkärillä	49	(42-56)	36	(34-38)	39	(29-49)	20	(18-22)
Käynyt erikoislääkärillä	23	(17-30)	18	(17-20)	14	(8-24)	10	(9-12)
Käynyt psykologilla	13	(9-19)	7	(5-8)	9	(4-18)	3	(2-4)
Ei saanut selvyttä huoliin opisk. th:ssa	22	(16-30)	14	(12-15)	18	(10-29)	10	(9-12)
Ei tullut kuulluksi opisk.th:ssa	21	(16-29)	13	(12-15)	19	(11-30)	9	(7-10)
Taustatekijät								
Toimeentulo erittäin niukka ja epävarma	37	(31-45)	15	(14-17)	25	(17-35)	14	(12-16)
Parisuhteessa	66	(58-72)	70	(68-72)	53	(43-64)	58	(56-61)
Lapsia	7	(4-12)	8	(7-10)	1	(0-10)	4	(3-6)
N	178		2223		85		1304	

Samoja teemoja tarkasteltiin myös Opiskelijabarometrilla (taulukko 4). Oppimisvaikeuksia kokeneet naiset raportoivat psyykkiseen hyvinvointiin liittyviä oireita viimeisen viikon aikana muita yleisemmin. Puolet oppimisvaikeuksia kokeneista naisista koki kaiken vaativan ponnistelua. Miehillä erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Kolmanneksella oppimisvaikeuksia kokevista naisista oli jokin opintoja vaikeuttava sairaus tai vamma ja 40 prosenttia koki terveytensä huonoksi, selvästi suurempi osa kuin muista (16 % ja 25 %). Miehillä erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Oppimisvaikeuksia raportoivat kokivat

muuta harvemmin opiskelevansa oikeaa alaa. Heistä kolmasosa harkitsikin opintojen keskeyttämistä. He joutuivat muita yleisemmin toistamaan asioita oppiakseen. Lisäksi oppimisvaikeuksia kokevilla naisilla puutteelliset opiskelutaidot hidastivat etenemistä, ja heidän oli muita useammin vaikeaa ymmärtää opiskelemaan asioita.

Oppimisvaikeuksia raportoivista naisista lähes kolmannes koki itsensä yksinäiseksi eikä kymmenesosalla ollut ketään kenen kanssa keskustella. He olivat muita harvemmin yhteydessä henkilökuntaan. Oppimisvaikeuksia kokeneista sekä naiset että miehet raportoivat muita useammin tulevaisuuden

Taulukko 4. Psykkinen hyvinvointi, terveys ja elintavat, opintojen eteneminen, osallisuus, tuen saanti ja taustatekijät (ikävakioitu osuus ja 95 %:n luottamusväli) koettujen oppimisvaikeuksien mukaan 20–29-vuotiailla naisilla ja miehillä, Opiskelijabarometri 2012.

	Naiset		Ei		Miehet		Ei	
	Vai-	95 % lv	vai-	95 % lv	Vai-	95 % lv	vai-	95 % lv
	keus		keutta		keus		keutta	
	%		%		%		%	
Psykkinen hyvinvointi								
Tuntenut itsensä masentuneeksi suurimman osan ajasta	32	(23-43)	8	(6-10)	4	(1-12)	7	(5-11)
Ei koe itseään levanneeksi	41	(31-52)	24	(21-27)	23	(12-39)	18	(15-22)
Kaikki vaatii ponnistelua	47	(36-57)	16	(13-19)	23	(13-36)	15	(12-19)
Terveys ja elintavat								
Opintoja vaikeuttava sairaus/vamma	32	(23-43)	16	(14-20)	20	(9-37)	14	(11-18)
Huono koettu terveys	40	(31-51)	25	(21-28)	26	(15-41)	26	(22-30)
Hyötyliikuntaa alle 20 min/pv	25	(18-35)	22	(19-26)	37	(23-54)	27	(23-31)
Kuntoliikuntaa korkeintaan 3 krt/kk	33	(24-43)	21	(18-24)	36	(22-53)	23	(19-28)
Opintojen eteneminen								
Puutteelliset opiskelutaidot hidastaa etenemistä	11	(7-18)	4	(2-5)	19	(9-34)	9	(7-12)
Sairaus hidastaa etenemistä	15	(8-24)	8	(6-11)	8	(3-20)	5	(3-7)
Opiskeltavat asiat vaikea ymmärtää	38	(28-48)	16	(14-20)	33	(20-50)	18	(14-22)
Joutuu toistamaan asioita oppiakseen	23	(15-34)	9	(7-12)	25	(13-43)	8	(6-11)
Harkitsee opintojen keskeyttämistä	35	(26-46)	14	(11-17)	27	(16-42)	11	(8-15)
Kokee opiskelevansa oikeaa alaa	76	(67-84)	88	(85-90)	72	(57-83)	90	(87-92)
Osallisuus								
Kokee olevansa yksinäinen	28	(20-38)	9	(7-11)	17	(8-32)	9	(7-12)
Ei ketään jonka kanssa keskustella	11	(6-19)	3	(2-5)	6	(2-18)	6	(4-8)
Kokenut syrjintää/häirintää/kiusaamista	21	(13-31)	11	(9-13)	11	(4-24)	8	(6-11)
Opiskelijajärjestöön kuulumisen paljon	17	(11-25)	26	(23-30)	12	(6-23)	27	(23-31)
Yhteydessä henkilökuntaan ainakin silloin tällöin	12	(7-20)	24	(21-28)	14	(6-29)	29	(25-34)
Ei usko voivansa vaikuttaa elämään	18	(11-26)	9	(7-11)	18	(9-31)	8	(6-11)
Tulevaisuus näyttää epävarmalta	27	(18-38)	8	(7-11)	27	(15-44)	9	(6-12)
Tuen saanti								
Opiskelutovereiden tuki hyödyttää	77	(66-85)	89	(86-91)	77	(61-88)	86	(82-89)
Ystävien/sukulaisten tuki hyödyttää	82	(73-89)	80	(77-83)	60	(43-75)	61	(56-66)
Saa riittävästi palautetta opiskelusta	18	(11-28)	28	(24-31)	21	(12-33)	37	(33-42)
Taustatekijät								
Toimeentulo hankalaa tai epävarmaa	28	(20-38)	21	(18-25)	36	(22-53)	18	(14-22)
<i>N</i>	<i>117</i>		<i>956</i>		<i>53</i>		<i>523</i>	

näyttävän epävarmalta. Oppimisvaikeuksia kokeneet naiset olivat myös hyötyneet muita vähemmän opiskelutovereilta saadusta tuesta. Lisäksi taloudelliset ongelmat korostuivat oppimisvaikeuksia kokevilla, etenkin miehillä.

Johtopäätökset

Koettuja oppimisvaikeuksia oli 20–29-vuotiailla korkeakouluopiskelijoilla Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksessa 6–8 pro-

sentilla ja Opiskelijabarometrissa 9–11 prosentilla. Naiset raportoivat oppimisvaikeuksia miehiä useammin. Oppimisvaikeuksia kokeneilla naisista viidesosalla ja miehistä kymmenesosalla oli todettu oppimisvaikeus. Oppimisvaikeuksia kokeneilla oli muita yleisemmin todettuja ja koettuja ongelmia psykkinisessä hyvinvoinnissa sekä heikompi terveydentila. Lisäksi heillä oli ongelmia sosiaalisessa kanssakäymisessä muita yleisemmin. Oppimisvaikeuksia kokevat tarvitsivat enemmän tukea opiskeluun kuin muut. He

myös käyttivät muita yleisemmin terveyspalveluita ja olivat niihin muita tyytymättömmämpiä. Lisäksi heillä oli muita opiskelijoita yleisemmin taloudellisia ongelmia.

Koettujen oppimisvaikeuksien mittarit mittasivat ennen kaikkea koettuja vaikeuksia lukemisessa ja kirjoittamisessa. Aikuisten on nähty tunnistavan vaikeutensa itse suhteellisen luotettavasti (Hock 2012, Wilson ym. 2009). Koettujen oppimisvaikeuksien tarkastelu lisää mahdollisuuksia tarkastella myös tunnistamatta jääneitä oppimisvaikeuksia ja niiden seurauksia. Oppimisvaikeuksien esiintyvyys vaihtelee eri tutkimusten välillä. Vertailua vaikeuttavat oppimis- ja opiskeluvaikeuksien erilaiset mittarit. KOTT:n yhdistelmämuuttuja mittasi erityisesti koettuja lukivaikeuksia, kun taas Opiskelijabarometrin lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksiin liittyvät kysymykset olivat sisällöllisesti hieman laveampia. Vaikeudet olivatkin yleisempiä Opiskelijabarometrissä. Esimerkiksi mielenterveysongelmiin voi liittyä vaikeuksia opinnoissa, vaikka vaikeudet eivät olisi todettavissa varsinaisiksi oppimisvaikeuksiksi.

Todettuina oppimisvaikeuksia esiintyi tässä aineistossa vähemmän kuin koettuja oppimisvaikeuksia. Tulos voi viitata sekä tunnistamattomiin että hyvin kompensoituneisiin oppimisvaikeuksiin. Suurin osa todetuista oppimisvaikeuksista, kuten lukivaikeudesta, oli todettu vasta yli 16 vuoden iässä, eritoten naisilla. Oppimisvaikeuksien varhaista tunnistamista on pidetty tärkeänä etenkin opiskelijan minäkuvan kannalta (Stein ym. 2011), mutta oppimisvaikeuden tunnistaminen vielä aikuisenakin on havaittu hyödylliseksi, sillä se voi antaa selityksen opiskelussa koetuille vaikeuksille ja auttaa opiskelijaa löytämään parempia opiskelutaitoja. Myös avun hakeminen ja saaminen saattaa olla helpompaa. (Korkeamäki ym. 2010b, Pino & Mortari 2014.)

Naiset raportoivat miehiä useammin sekä todettuja että koettuja oppimisvaikeuksia. Sukupuolten väliset erot voivat heijastaa monenlaisia asioita: Oppimisvaikeuksia kokevat miehet saattavat Suomessa hakeutua korkeakoulutukseen harvemmin kuin naiset. Sukupuolten välillä voi olla eroja koulutukseen liittyvissä vaatimuksissa, oppimisvai-

keuksien arviointiin hakeutumisessa ja ongelmien raportoinnissa tai tunnistamisessa.

Tutkimus vahvistaa osaltaan aiempia tutkimustuloksia aikuisten oppimisvaikeuksien vaikutusten ulottumisesta monille eri elämän osa-alueille, niin oppimiseen, sosiaaliseen kanssakäymiseen kuin psyykkiseen hyvinvointiin. Tulokset molemmissa aineistoissa olivat hyvin samansuuntaiset. Vaikka korkeakouluopiskelijat ovat lähtökohtaisesti valikoitunut joukko, heilläkin esiintyy oppimisvaikeuksiin liittyvää haittaa. Osa ongelmista saattaa jopa voimistua aikuisuudessa (de Beer ym. 2014).

Oppimisvaikeudet olivat yhteydessä ongelmiin psyykkisessä hyvinvoinnissa (myös Aro ym. 2018, Livingston ym. 2018, Wilson ym. 2009). Oppimisvaikeuksien vaikutuksen mielenterveyteen on arveltu olevan elinikäinen, joskin oppimisvaikeuksien ja mielenterveyden välinen yhteys on monimutkainen ja syy-seuraussuhteiden selvittäminen vaikeaa (Wilson ym. 2009). Naisilla erot oppimisvaikeuksia kokevien ja muiden välillä olivat suuremmat kuin miehillä. Naisten onkin havaittu kokevan miehiä enemmän psyykkistä kuormitusta oppimisvaikeuksien takia (Wilson ym. 2009).

Oppimisvaikeuksia kokevilla oli muita yleisemmin haasteita opiskelussa ja opintojen etenemisessä ja tarve saada apua opiskeluun. Oppimisvaikeuksia kokevilla korostuu erilaisten opiskelustrategioiden merkitys (Pino & Mortari 2014). Vaikka opiskelijat kehittävät opiskelijastrategioita usein itsenäisesti, ne eivät välttämättä ole riittäviä (Korkeamäki 2010, Pino & Mortari 2014). Korkeakouluopiskelijoille suunnattujen tukitoimien on havaittu parantavan opiskelijan opiskelumenestystä (Zeng ym. 2018).

Tuen saaminen voi olla vaikeaa oppimisvaikeuksiin liittyvän tietämättömyyden tai niihin liittyvien asenteiden vuoksi. Oppimisessa koetuista ongelmista ei välttämättä ole helppoa puhua. (Esim. Korkeamäki 2010b, Pino & Mortari, 2014, Pirttimaa ym. 2015.)

Oppimisvaikeuksia kokeneet kokivat muita yleisemmin itsensä yksinäiseksi. Ongelmia havaittiin myös muilla osallisuuden osa-alueilla, ja kiusaamisen kokemukset saattavat olla oppimisvaikeuksia kokevilla

muita yleisempiä. Sosiaaliseen osallisuuteen saattaa vaikuttaa myös opintojen vaativuus, jolloin opintoihin menee niin paljon aikaa, ettei ehdi tai jaksa tutustua opiskelijatovereihin (vrt. Pirttimaa ym. 2015). Oppimisvaikeuksia raportoivat kokivat vähemmän kuin muut hyötyvänsä opiskelukavereilta saadusta tuesta. Sosiaalisen tuen vähäisyyttä voi pitää ongelmallisena myös siinä mielessä, että sosiaalista tukea pidetään merkittävänä osa-alueena aikuisten oppimisvaikeuksien tukimuodoissa (Gerber 2012). Myös vertaistuesta on saatu hyviä kokemuksia nuorten ja aikuisten oppimisvaikeuksissa (Korkeamäki ym. 2017, Mentula ym. 2017).

Taloudelliset ongelmat olivat yhteydessä oppimisvaikeuksiin (myös Wilson ym. 2009). On mahdollista, että opinnoissa koetut hankaluudet ja erilaiset terveysongelmat voivat vaikuttaa toimeentuloon, jos esimerkiksi opintosuorituksia ei kerry riittävästi.

Tutkimuksen vahvuutena oli samojen asioiden tarkastelu kahdessa eri aineistossa ja se, että kutakin osa-aluetta tarkasteltiin usean eri muuttujan avulla. Oppimisvaikeuksia oli kysytty monella eri tapaa, mikä jossain määrin vaikeuttaa tulosten vertaamista. Todetuissa oppimisvaikeuksissa mukana oli laajasti erilaisia vaikeuksia, kun taas koettu oppimisvaikeus -muuttuja mittasi KOTT:ssa ennen kaikkea lukivaikeuksia ja Opiskelijabarometrissa laajempia opiskeluvaikeuksia. Oppimisvaikeudet olivatkin Opiskelijabarometrissa yleisempiä kuin KOTT:ssa. Myös joissain muissa osioissa kysymykset poikkesivat aineistojen välillä. Erot vastauksissa eri aineistojen välillä voivat johtua vastaajien erilaisesta valikoitumisesta mutta myös kyselyiden erilaisista konteksteista, mikä voi ohjata vastaamaan tietyllä tapaa. Kyselytutkimusten vastausprosentit olivat verrattain matalat. On myös mahdollista, että ne henkilöt, jotka kokevat eniten vaikeuksia tutkittavissa asioissa, eivät ole vastanneet kyselyihin. Näin ollen tutkimuksessa esitetyt arviot oppimisvaikeuksien yleisyydestä eivät ainakaan ole liioiteltuja.

Tutkimus osoitti korkeakouluopiskelijoiden oppimisvaikeuksien olevan yhteydessä psyykkisen hyvinvoinnin ongelmiin, terveyteen ja joihinkin elintapoihin, opintojen

etenemiseen, osallisuuteen ja heikompaan toimeentuloon. Myös tuen saannissa oli puutteita. Korkeakouluissa on kehitetty paljon yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia toimintaperiaatteita yhdenvertaisuuslainsäädännön kehittämisen myötä. Tätä kehittämistyötä on tarvetta jatkaa edelleen. Oppilaitokset ovat tärkeässä roolissa psyykkisen hyvinvoinnin edistämässä, ja opiskelijoiden kokemukset tulisi huomioida tässä kehittämistyössä. Tukipalveluissa tarvitaan sekä psyykkistä jaksamista että opiskelutaitoja tukevaa toimintaa.

Jatkossa olisi tarpeen tutkia, millaisia terveysongelmia korkeakouluopiskelijoiden oppimisen ongelmiin liittyy ja mitkä tekijät selittävät oppimisvaikeuksia kokevien opiskelijoiden heikompa terveyttä ja erityisesti heikompa psyykkistä hyvinvointia verrattuna muihin opiskeljiin. Tarvetta olisi tarkastella, millaisesta tuesta ja ohjauksesta korkeakouluopiskelijat hyötyvät eniten. Tiedon tarve on ilmeinen ottaen huomioon korkeakoulutuksen kustannukset sekä koettujen terveysongelmien yleisyyden.

Kiitokset

Tutkimuksen rahoitus on saatu Terveyden edistämisen määrärahoista.

Tulosten merkitys: Tutkimus osoitti korkeakouluopiskelijoiden koettujen oppimisvaikeuksien olevan negatiivisesti yhteydessä useisiin elämän eri osa-alueisiin. Myös tuen saannissa oli puutteita. Tulosten perusteella korkeakouluissa on edelleen tarvetta kehittää yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia toimintaperiaatteita. Tukipalveluissa tulisi panostaa erityisesti psyykkistä jaksamista ja opiskelutaitoja tukevaan toimintaan.

Avainsanat: oppimisvaikeudet, lukivaikeus, korkeakouluopiskelijat, psyykinen hyvinvointi, mielenterveys, terveys, osallisuus, tukipalvelut

Tiivistelmä

Korkeakouluopiskelijoiden oppimisvaikeuksia ja koettuja oppimisen ongelmia ei ole Suomessa juuri tutkittu. Tässä tutkimuksessa tavoitteena oli tarkastella korkeakouluopiskelijoiden todettujen ja koettujen oppimisvaikeuksien yleisyyttä sekä oppimisvaikeuksien yhteyttä elämän eri osa-alueisiin.

Aineistona tutkimuksessa oli kaksi korkeakouluopiskelijoille suunnattua kyselyaineistoa: Opiskelijabarometri 2012 (N = 1649) sekä Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2012 (N = 3 790). Tutkimusväestönä oli 20–29-vuotiaat korkeakouluopiskelijat. Menetelminä käytettiin ristiintaulukointia. Osuuksille laskettiin 95 prosentin luottamusvälit.

Koettuja oppimisvaikeuksia oli Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksessa 6–8 prosentilla ja Opiskelijabarometrissa 9–11 prosentilla, todettuja puolestaan 2–4 prosentilla. Naiset raportoivat oppimisvaikeuksia miehiä useammin. Oppimisvaikeuksia kokeneilla naisista viidesosalla ja miehistä kymmenesosalla oli todettu oppimisvaikeus. Oppimisvaikeuksia kokeneilla oli muita yleisemmin todettuja ja koettuja mielenterveyden ongelmia sekä heikompi koettu terveys. Lisäksi heillä oli ongelmia sosiaalisessa kanssakäymisessä muita yleisemmin. Oppimisvaikeuksia kokevat tarvitsivat enemmän tukea opiskeluun kuin muut. He myös käyttivät muita yleisemmin terveyspalveluita ja olivat niihin muita tyytymättömpiä. Lisäksi heillä oli muita opiskelijoita yleisemmin taloudellisia ongelmia.

**Hanna Rinne, VTM, tutkija,
Kela ja Kuntoutussäätiö**

**Johanna Korkeamäki, VTM, HuK, AmO,
tutkija, Kuntoutussäätiö**

**Tiia Villa, YTM, tutkija, Kuntoutussäätiö,
(nyk. asiantuntija, Uudenmaan TE-toimisto)**

Lähteet

- Allen JP, Litten RZ, Fertig JB, Babor T (1997) A review of research on the Alcohol Use Disorders Identification Test (AUDIT). *Alcoholism, clinical and experimental research* 21, 4, 613–619.
- Aro T, Eklund K, Eloranta AK, Närhi V, Korhonen E, Ahonen T (2018) Association between childhood learning disabilities and adult-age mental health problems, lack of education and unemployment. *J Learn Disabil*, doi:10.1177/0022219418775118.
- De Beer J, Josephine Engels J, Herkeens Y, van der Klink J (2014) Factors influencing work participation of adults with developmental dyslexia. A systematic review. *BMC Public Health* 14, 77.
- Gerber P (2012) The impact of learning disabilities on adulthood: a review of the evidence-based literature for research and practice in adult education. *J Learn Disabil* 45, 1, 31–46.
- Hock M (2012) Effective literacy instruction for adults with specific learning disabilities: Implications for adult educators. *J Learn Disabil* 45, 1, 64–78.
- Kaartinen-Koutaniemi M (2011) First year experience – yliopisto-opiskelijan ensimmäinen opiskeluvuosi. Teoksessa K Kunttu, A Komulainen, K Makkonen, P Pynnönen (toim.) *Opiskeluterveys*, 156–158. Duodecim, Helsinki.
- Korhonen V (2017) Ensimmäisen vuoden opintoihin kiinnittymisen monet kasvot yliopistossa. Teoksessa V Korhonen, J Annala, P Kulju (toim.) *Keihittämisen palat, yhteisöjen salat: Näkökulmia kasvatukseen ja koulutukseen*, 87–109. Tampere University Press, Tampere.
- Korkeamäki J (2011) Myös aikuiset tarvitsevat tukea oppimisvaikeuksiin. *Aikuiskasvatus* 21, 2, 128–135.
- Korkeamäki J, Haapasalo S, Reuter A (2010a) Aikuisten oppimisvaikeuksien tunnistus, arviointi ja kuntoutus. Opi oppimaan -hankkeen toimeenpano ja tulokset. *Kuntoutussäätiön työselosteita* 40, Kuntoutussäätiö, Helsinki.
- Korkeamäki J, Haarni I, Seppälä U (2010b) Aikuisten oppimisvaikeuksien ja tarkkaavaisuushäiriöiden diagnosointi sosiaalisena toimintana. *Sosiaalilääketieteellinen aikauslehti* 17, 2, 109–122.
- Korkeamäki J, Haarni I, Seppälä U (2017) Oppimisvaikeuksien ja tarkkaavuuden vaikeuksien sosiaalinen rakentuminen ja toimijuus. Teoksessa S Karvonen, L Kestilä, T Mäki-Opas (toim.) *Terveyssosiologian linjoja*, 205–226. Gaudeamus, Helsinki.
- Kunttu K, Pesonen T (2012) Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2012 [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 1.0 (2014-09-23). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. Luettu 14.12.2018, <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD2959>
- Lavikainen H, Koskinen S, Aro H, Kestilä L, Lyytinen H, Martelin T, Pensola T, Rahkonen O, Aromaa A (2006) Kouluvaikeuksien yleisyys ja yhteydet aikuisiän elämäntilanteeseen ja koettuun terveyteen. *Yhteiskuntapolitiikka* 71, 4, 402–410.
- Livingston E, Siegel L, Ribary U (2018) Developmental dyslexia: Emotional impact and consequences. *Australian Journal of Learning Difficulties* 23, 2, 107–135.

- Lähteenoja S (2010) Uusien opiskelijoiden integroiminen yliopistoon. Sosiaalipsykologinen näkökulma. Sosiaalipsykologisia tutkimuksia 23. Yliopistopaino, Helsinki.
- Mentula T, Ketola M, Sarkki L, Gustavsson-Lilius M (2017) Oppimisen ja mielen terveyden tukiryhmät. Kuntoutussäätiö, Helsinki.
- Nukari J (2010) Aikuisten oppimisvaikeuksien psykologinen arviointi. Kuntoutussäätiön työselosteita 39, Kuntoutussäätiö, Helsinki.
- Pino M, Mortari L (2014) The inclusion of students with dyslexia in higher education: A systematic review using narrative synthesis. *Dyslexia* 20, 4, 346–369.
- Pirttimaa R, Takala M, Ladonlahti T (2015) Students in higher education with reading and writing difficulties. *Education Inquiry* 6, 1, 5–23.
- Reinert DF, Allen JP (2002) The Alcohol Use Disorders Identification Test (AUDIT): a review of recent research. *Alcoholism, clinical and experimental research* 26, 2, 272–279.
- Saari J, Kettunen H (2015) Opiskelijabarometri 2012 [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 2.0 (2015–11–26). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD2947>
- Salmela-Aro K (2009) Opiskelu-uupumusmittari SBI-9 yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoille. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 46. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö, Helsinki.
- Statfin (2016) Tilastokeskus. Luettu 14.12.2020. <http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/>
- Stein D, Blum N, Barbaresi W (2011) Developmental and behavioral disorders through the life span. *Pediatrics* 128, 2, 364–373.
- Toimia (2011–2014) GHQ-12, 12-item General Health Questionnaire. Toimintakyvyn mittaamisen ja arvioinnin kansallinen asiantuntijaverkosto. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Luettu 14.12.2020. <https://www.terveysportti.fi/dtk/tmi/koti>
- Vinegrad M (1994) A revised Dyslexia Checklist. *Educare* 48.
- Wilson AM, Armstrong CD, Furrer A, Walcott E (2009) The mental health of Canadians with self-reported learning disabilities. *J Learn Disabil* 42, 1, 24–40.
- Zeng W, Ju S, Hord C (2018) A literature review of academic interventions for college students with learning disabilities. *Learning Disability Quarterly* 41, 3, 159–169.

Liitetaulukko 1. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen muuttajat.

Muuttuja	Kysymys/väittäjä	Luokitellut luokat
Oppimisvaikeudet		
Todettu oppimisvaikeus	Onko Sinulla psykologin, puheterapeutin, erityisopettajan tai lääkärin toteama oppimisvaikeus tai oppimiseen vaikuttava sairaus tai vamma? Mikä oppimisvaikeus tai oppimiseen vaikuttava sairaus tai vamma sinulla on todettu?	1 = lukivaikeus, matematiikan oppimisvaikeus, hahmottamisen vaikeus, tarkkaavaisuushäiriö 0 = muu vaikeus, ei vaikeutta
Koettu oppimisvaikeus	<ul style="list-style-type: none"> • Minun on vaikea muistaa lukemani tekstin sisältöä. • Lukeminen on epämiellyttävää. • Minun on vaikea löytää olennaiset asiat tekstistä • Minun on vaikea ymmärtää lukemaani tekstiä • Vieraiden sanojen lukeminen on minulle hankalaa • Asioiden ilmaisu kirjallisesti on minulle hankalaa • Teksteissäni on usein oikeinkirjoitusvirheitä. 	1 = vähintään kolmessa väittämässä valinnut vastausvaihtoehdon usein tai enimmäkseen tai koko ajan (muiden vaihtoehtojen ollessa ei lainkaan, vain satunnaisesti, toisinaan) 0 = muutoin
Psyykinen hyvinvointi		
Todettu mielenterveyden häiriö	Onko lääkäri, hammaslääkäri tai psykologi todennut Sinulla jonkin pysyvän, pitkäkestoisen tai usein toistuvan sairauden, vian tai vamman, joka on oireillut tai vaatinut hoitoa viimeksi kuluneen vuoden (12 kk) aikana?	1 = syömishäiriö, ahdistuneisuushäiriö, masennus, muun mielenterveyden häiriö, päihderippuvuus 0 = muutoin
Mielialaoireilua päivittäin viim. 30 vrk	Onko Sinulla esiintynyt seuraavia oireita viimeisen kuukauden (30 pv) aikana? <ul style="list-style-type: none"> • nukahtamisvaikeuksia tai heräilyä yöllä • keskittymisvaikeuksia • jännittyneisyyttä tai hermostuneisuutta • masentuneisuutta tai alakuloisuutta • ahdistuneisuutta 	1 = päivittäin tai lähes päivittäin ainakin yksi luetelluista 0 = muutoin
Psyykkistä oireilua (GHQ-12)	GHQ-12-mittari (Toimia, 2011–2014).	1 = vastannut "huonommin kuin tavallisesti" tai "paljon huonommin kuin tavallisesti" vähintään kolmeen kysymyspatteriston kysymykseen 0 = muutoin
Huono henkinen hyvinvointi	Miten kuvaillet tämän hetkistä hyvinvointiasi: henkinen hyvinvointi	1 = erittäin huono, huono 0 = kohtalainen, hyvä, erittäin hyvä
Terveys ja elintavat		
Huono koettu terveys	Millainen on terveydentilasi omasta mielestäsi?	1 = huono, melko huono, keskitasoinen 0 = hyvä, melko hyvä
Alkoholin riskikäyttö (Audit)	Audit-kysely (Allen, Litten & Fertig, 1997; Reinert & Allen, 2002)	1 = vähintään kahdeksan pistettä 0 = alle kahdeksan pistettä
Hyötyliikuntaa alle 15 min/pv	Kuinka monta minuuttia harrastat hyötyliikuntaa päivittäin?	1 = alle 15 minuuttia päivässä 0 = muutoin
Kuntoliikuntaa korkeintaan 3 krt/kk	Kuinka usein harrastat vapaa-ajan kuntoliikuntaa vähintään puoli tuntia kerrallaan niin, että ainakin lievästi hengästyit ja hikoilet?	1 = en lainkaan tai hyvin harvoin, 1–3 kertaa kuukaudessa 0 = muutoin
Huono fyysinen hyvinvointi	Miten kuvaillet tämän hetkistä hyvinvointiasi: fyysinen hyvinvointi	1 = erittäin huono, huono 0 = kohtalainen, hyvä, erittäin hyvä
Opintojen eteneminen		
Opintomenestys odotettua huonompi	Omiin tavoitteisiisi verrattuna, onko opintomenestyksesi ollut	1 = odotettua huonompi 0 = odotettua parempi, odotusten mukainen
Selvästi kohonnut opiskelu-uupumisriski	Yhdeksän kysymystä käsittävä mittari SBI-9 (Salme-la-Aro 2009)	1 = pisteitä vähintään 38/54 0 = pisteitä korkeintaan 37
Palautuu kuormituksesta huonosti	Kuinka hyvin koet palautuvasi opiskelun aiheuttamasta kuormituksesta? 1 erittäin huonosti 5 erittäin hyvin	1 = 1, 2 0 = 3, 4, 5
Kokee opiskelevansa oikeaa alaa	Koetko olevasi oikealla alalla?	1 = kyllä 0 = en, en osaa sanoa
Osallisuus		
Kuuluu johonkin opiskeluun liittyvään ryhmään	Koetko kuuluvasi johonkin, mihin tahansa, opiskeluun liittyvään ryhmään?	1 = kyllä 0 = en, en osaa sanoa
Ei ketään kenen kanssa keskustella	Voitko halutessasi keskustella jonkun läheisesi kanssa avoimesti asioistasi ja ongelmistasi?	1 = en koskaan, hyvin harvoin 0 = joskus tai joistakin asioista, usein, aina tai useimmiten
Kokee usein olevansa yksinäinen	Koetko olevasi yksinäinen?	1 = kyllä usein 0 = kyllä ajoittain, en
Kiusattu kouluaikana useita vuosia	Minkä verran sinua kiusattiin kouluaikanas?	1 = useita vuosia 0 = ei ollenkaan, enintään vuoden ajan

Huono sosiaalinen hyvinvointi	Miten kuvaillet tämän hetkistä hyvinvointiasi: sosiaalinen hyvinvointi	1 = erittäin huono, huono 0 = kohtalainen, hyvä, erittäin hyvä
Tuen saanti		
Haluaisi apua opiskelun ongelmiin	Haluaisitko apua, esim. yksilöllistä neuvontaa, ryhmäkokouksia, kursseja, luentoja tms. seuraavissa asioissa: opiskelun ongelmat	1 = kyllä 0 = ei
Haluaisi apua opiskelutaitoihin	Haluaisitko apua, esim. yksilöllistä neuvontaa, ryhmäkokouksia, kursseja, luentoja tms. seuraavissa asioissa: opiskelutaidot	1 = kyllä 0 = ei
Käynyt terveydenhoitajalla	Oletko käynyt terveydenhoitajan vastaanotolla viimeksi kuluneen vuoden (12 kk) aikana? • opiskeluterveydenhuollossa • kunnallisessa terveydenhuollossa • muissa palveluissa	1 = käyttänyt ainakin jonkun sektorin palveluita vähintään kahdesti vuodessa 0 = harvemmin
Käynyt yleislääkärillä	Oletko käynyt yleislääkärin vastaanotolla viimeksi kuluneen vuoden (12 kk) aikana?	1 = käyttänyt ainakin jonkun sektorin palveluita vähintään kahdesti vuodessa 0 = harvemmin
Käynyt erikoislääkärillä	Oletko käynyt erikoislääkärin vastaanotolla viimeksi kuluneen vuoden (12 kk) aikana?	1 = käyttänyt ainakin jonkun sektorin palveluita vähintään kahdesti vuodessa 0 = harvemmin
Käynyt psykologilla	Oletko käynyt psykologin vastaanotolla viimeksi kuluneen vuoden (12 kk) aikana?	1 = käyttänyt ainakin jonkun sektorin palveluita vähintään kahdesti vuodessa 0 = harvemmin
Ei saanut selvyttä huoliin opisk.th:ssa	Kun viimeksi kävit opiskeluterveydenhuollossa vastaanotolla, millaiseksi koit saamasi palvelun: Sain selvyyden minua huolestuttaneisiin asioihin	1 = täysin eri mieltä, hiukan eri mieltä 0 = täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä
Ei tullut kuulluksi opisk.th:ssa	Kun viimeksi kävit opiskeluterveydenhuollossa vastaanotolla, millaiseksi koit saamasi palvelun: Minua kuultiin ja tunsin tulevani ymmärretyksi	1 = täysin eri mieltä, hiukan eri mieltä 0 = täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä
Taustatekijät		
Toimeentulo erittäin niukka ja epävarma	Miten käytettävissä olevat rahat riittivät viimeksi kuluneen vuoden (12 kk) aikana?	1 = toimeentulo erittäin niukka tai epävarma 0 = tulin toimeen kun elin säästäväisesti, tulin hyvin toimeen, erittäin hyvin
Parisuhteessa	Onko Sinulla parisuhde?	1 = on yksi, on kaksi tai useampia 0 = ei
Lapsia	Montako lasta sinulla on?	1 = 1 tai enemmän 0 = 0

Liitetaulukko 2. Opiskelijabarometrin muuttajat.

Muuttuja	Kysymys/väittäjä	Luokitellut luokat
Oppimisvaikeus		
Koettu oppimisvaikeus	Omaan alaani liittyvien kirjallisten töiden tekeminen tuottaa minulle ongelmia. Oman alan kirjallisuuden lukeminen on minusta vaikeaa.	1 = ainakin toiseen vastannut melko usein, usein, aina tai lähes aina 0 = muutoin
Psyykinen hyvinvointi		
Tuntenut itsensä masentuneeksi suurimman osan ajasta	Kuinka usein viimeisen viikon aikana sinusta on tunnut seuraavilta: Olet tuntenut itsesi masentuneeksi?	1 = suurimman osan ajasta, kaiken aikaa, lähes kaiken aikaa 0 = en ollenkaan tai vain pienen osan ajasta, osan ajasta, en osaa tai halua vastata
Ei koe itseään levänneeksi	Kuinka usein viimeisen viikon aikana sinusta on tunnut seuraavilta: Tunsit itseni todella levänneeksi, kun heräsit aamulla?	1 = suurimman osan ajasta, kaiken aikaa, lähes kaiken aikaa 0 = en ollenkaan tai vain pienen osan ajasta, osan ajasta, en osaa tai halua vastata
Kaikki vaatii ponnistelua	Kuinka usein viimeisen viikon aikana sinusta on tunnut seuraavilta: Tuntui, että kaikki mitä teit vaati ponnistelua?	1 = suurimman osan ajasta, kaiken aikaa, lähes kaiken aikaa 0 = en ollenkaan tai vain pienen osan ajasta, osan ajasta, en osaa tai halua vastata

Terveys ja elintavat		
Opintoja vaikeuttava sairaus/vamma	Onko sinulla jokin opintojen suorittamista vaikeuttava fyysinen tai psyykinen haitta	1 = kyllä, opintoja merkittävästi vaikeuttava, kyllä, opintoja jonkin verran vaikeuttava 0 = ei, on ollut väliaikainen haitta joka ei vaikuta enää
Huono koettu terveys	Millainen on terveydentilasi omasta mielestäsi?	1 = huono, melko huono, keskitasoinen 0 = hyvä, melko hyvä
Hyötyliikuntaa alle 20 min/pv	Kuinka monta minuuttia päivässä keskimäärin harrastat muuta, vähemmän rasittavaa liikuntaa?	1 = 10–20 min, alle 10 min 0 = muutoin
Kuntoliikuntaa korkeintaan 3 krt/kk	Kuinka usein keskimäärin harrastat liikuntaa vähintään 0,5 tuntia kerrallaan niin, että ainakin lievästi hengästyit ja hikoilet?	1 = 1–3 kertaa kuukaudessa, en lainkaan tai hyvin harvoin 0 = muutoin
Opintojen eteneminen		
Puutteelliset opiskelutaidot hidastaa etenemistä	Jos opintosi ovat edenneet tavoitteitasi hitaammin, mitkä ovat mielestäsi keskeisimmät syyt tähän?	1 = puutteelliset opiskelutaidot 0 = muutoin
Sairaus hidastaa etenemistä	Jos opintosi ovat edenneet tavoitteitasi hitaammin, mitkä ovat mielestäsi keskeisimmät syyt tähän?	1 = sairaus 0 = muutoin
Opiskeltavat asiat vaikea ymmärtää	Opiskeltavat asiat tuntuvat niin monimutkaisilta, että minulla on vaikeuksia ymmärtää niitä	1 = täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä 0 = ei samaa eikä eri mieltä, jokseenkin eri mieltä, täysin eri mieltä, en osaa sanoa
Joutuu toistamaan asioita oppiakseen	Joudun toistamaan asioita yhä uudelleen oppiakseni ne	1 = täysin samaa mieltä 0 = jokseenkin samaa mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, jokseenkin eri mieltä, täysin eri mieltä, en osaa sanoa
Harkitsee opintojen keskeyttämistä	Harkitsen toisinaan opintojen keskeyttämistä.	1 = samaa mieltä, vahvasti samaa mieltä, täysin samaa mieltä 0 = ei samaa eikä eri mieltä, eri mieltä, vahvasti eri mieltä, täysin eri mieltä
Kokee opiskelevansa oikeaa alaa	Koetko opiskelevasi oikeaa alaa?	1 = kyllä suurella määrällä, kyllä jossain määrin 0 = jossain määrin en, en lainkaan, en osaa sanoa
Osallisuus		
Kokee olevansa yksinäinen	Koetko olevasi yksinäinen?	1 = kyllä jatkuvasti, kyllä usein 0 = joskus, en juurikaan, en lainkaan
Ei ketään jonka kanssa keskustella	Tunnetko voivasi halutessasi keskustella jonkun läheisesi kanssa avoimesti asioistasi ja ongelmistasi	1 = en 0 = kyllä, ehkä
Kokenut syrjintää/häirintää/kiusaamista	Oletko kokenut opintojesi aikana syrjintää, häirintää tai kiusaamista?	1 = kyllä jatkuvasti, kyllä usein, joskus 0 = en juurikaan, en lainkaan
Opiskelijayhteisöön kuuluminen paljon	Missä määrin koet kuuluvasi oman alasi opiskelijoiden yhteisöön?	1 = paljon, erittäin paljon 0 = jossain määrin, silloin tällöin, vähän, hyvin vähän, en lainkaan
Yhteydessä henkilökuntaan ainakin silloin tällöin	Kuinka paljon olet yhteydessä oppilaitoksesi opetus- ja tutkimushenkilökuntaan opetustilanteiden ulkopuolella?	1 = silloin tällöin, jossain määrin, paljon, erittäin paljon 0 = vähän, hyvin vähän, en lainkaan
Ei usko voivansa vaikuttaa elämäänsä	Miten paljon uskot voivasi vaikuttaa elämäsi kulkuun?	1 = 1–5 (1 = erittäin vähän) 0 = 6–10 (10 = erittäin paljon)
Tulevaisuus näyttää epävarmalta	Mitä yleisesti ottaen ajattelet valmistumisesi jälkeisestä tulevaisuudesta?	1 = 1–2 pistettä vastanneet (1 = tulevaisuuteni näyttää hyvin epävarmalta) 0 = 3–10 pistettä vastanneet (10 = olen tulevaisuuteni suhteen hyvin luottavainen)
Tuen saanti		
Opiskelutovereiden tuki hyödyttää	Missä määrin koet seuraavien olleen hyödyksi opintojesi etenemisen kannalta: opiskelutovereilta saatu tuki	1 = jossain määrin, suurella määrällä 0 = en lainkaan, en juurikaan, en osaa sanoa
Ystävien/sukulaisten tuki hyödyttää	Missä määrin koet seuraavien olleen hyödyksi opintojesi etenemisen kannalta: muilta ystävilta tai sukulaisilta saatu tuki	1 = jossain määrin, suurella määrällä 0 = en lainkaan, en juurikaan, en osaa sanoa
Saa riittävästi palautetta opiskelusta	Koen saavani riittävästi palautetta oppimisestani opiskelusta	1 = samaa mieltä, vahvasti samaa mieltä, täysin samaa mieltä 0 = ei samaa eikä eri mieltä, eri mieltä, vahvasti eri mieltä, täysin eri mieltä
Taustatekijät		
Toimeentulo hankalaa tai epävarmaa	Miten käytettävissä olevat rahat riittivät viimeksi kuluneen vuoden (12 kk) aikana?	1 = toimeentuloni oli hankalaa ja/tai epävarmaa 0 = tulin toimeen kun elin säästäväisesti, tulin hyvin toimeen